

באר התורה / הג"ר יעקב אשר פלדמן, מח"ס 'כתב משה' ושא"ס, ירושלים**פרשת ויקרא****"ונתן הכהן מן הדם על קרנות מזבח קטרת הסמים"**

ונתן הכהן מן הדם על קרנות מזבח קטרת הסמים לפני ה' אשר באהל מועד וגו' ע"כ (ויקרא ד טו). והוא קאי על דם פר כהן משיח- ונתבאר כי נתינת דמו נעשית ע"ג קרנות מזבח הזהב.

ד- "ומן הדם יתן על קרנת המזבח אשר לפני ה' אשר באהל מועד וגו' ע"כ (שם יח). והוא קאי על דם פר העלם דבר של ציבור- ונתבאר כי הזאת דמו נעשית ע"ג קרנות מזבח הזהב.

א- "וכפר אהרן על קרנתיו אחת בשנה מדם חטאת הכפרים אחת בשנה יכפר עליו לדתיתכם קדש קדשים הוא לה" ע"כ (תצוה ל ט). ובפני רש"י (שם) בד"ה וכפר אהרן - מתן דמים: אחת בשנה - ביום הכפורים, הוא שנאמר באחרי מות (טז יח) "ויצא אל המזבח אשר לפני ה' וכפר עליו": חטאת הכפורים - הם פר ושעיר של יום הכפורים המכפרים על טומאת מקדש וקדשיו: קדש קדשים - המזבח מקודש לדברים הללו בלבד ולא לעבודת אחרת, עכ"ל.

ה- **בחי' מלוקטים מספר זרע יצחק** (זבחים פ"ה מ"ב) פרים הנשרפים כו' ועל מזבח הזהב, ואע"ג דכתיב בפי תצוה אצל מזבח הזהב "וכיפר עליו אחת בשנה" זה יוה"כ. וי"ל דזהו בתורת חיוב, אבל פרים הנשרפים אינם בחיוב רק אם יחטאו וק"ל, עכ"ל, עכ"ל.

באבן עזרא (תצוה שם ט) בד"ה וכפר אחת בשנה, בעשור לחדש השביעי. **וטעם כפורים** על דם הפר ודם השעיר. וזה חיוב כל שנה. **ואין צורך להזכיר דם פר המשיח** (ויקרא ד יז), **או הציבור בחטאים** (שם יח) כי אינם תמיד, רק לפרקים מעטים, עכ"ל. וצ"ב אף שדמם של פר כהן משיח ופר העלם דבר אינו ניתן רק לפרקים, אמאי לא נתפרש בקרא הזאת דמם.

ב- "לא תעלו עליו קטרת זרה ועלה ומנחה ונסף לא תסכו עליו" ע"כ (תצוה ל ט). **לכאורה י"ל** כי מה שסמכה לו התורה "וכפר אהרן על קרנתיו אחת בשנה", אף שהוא מפורש בפרשת אחרי (טז יח) "ויצא אל המזבח אשר לפני ה' וכפר עליו" ושם הוא מקומו, והטעם הוא דאחרי שנצטוו על לאו ד"לא תעלו עליו" וגו', הוצרכו להיתר הזאת דמים אחת בשנה.

וא"כ צ"ב אמאי לא נתפרש כאן גם היתר לנתינת דם של פר כהן משיח ופר העלם דבר של ציבור שינתן על גבי קרנות המזבח הפנימי.

ג- **בספר שלל דוד** (תצוה ל ט) בד"ה "לא תעלו עליו קטורת זרה ועולה" וכו', "וכפר אהרן" (שם ט) **בטירת כסף** (גאסטיניו קכ ע"ג) דייק סמיכות וכפר אל הקודם, אף על פי שלפי פשוטו ג"כ ניחא לפי שאסר כלל שאר דברים חוץ מקטורת הוצרך להתיר הזאת ביום הכפורים, וכו'. **והנה רש"י פירש** לא תעלו עליו על מזבח זה, ומשמע דעל מזבח החיצון מותר אפילו קטורת, והוא תמוה דבמנחות (נ ב) איתא יכול יעלה על מזבח החיצון, ת"ל "ככל אשר צויתיד" (כי תשא לא יא) אין לך אלא מה שאמור בענין, וכו'. **אבל הרא"ם כתב** "לא תעלו עליו" אבל אתה מעלה על מזבח החיצון, והוא ודאי תמוה דהרי מפורש בגמרא דיש איסור גם במזבח החיצון, ועיין בטירת כסף ובאשדות הפסגה, ובריש שדה (דף עא ליקוטים, ד"ה הרא"ם בפי תצוה) תירץ דכוונת הרא"ם להוראת שעה דמותר, כמו שאמר שם הגמרא דקטורת הנשיאים היתה על מזבח החיצון והוראת שעה היתה, וכו'. **וא"כ י"ל** כשם דעל מזבח החיצון קטורת מותר להוראת שעה, ה"ה על מזבח הפנימי נמי מותר להזות להוראת שעה. וכבר הקשה אבן עזרא למה נקט הקרא וכפר אהרן על קרנותיו דהיינו הזאת יוה"כ, ולא נקט נמי פר כהן משיח ופר העלם דבר של ציבור דהיה ג"כ מזה על מזבח הזהב. ותירץ כיון דלא היה שכיח ורק לשעה, משא"כ הזאת יום הכפורים היה כל שנה. לזה אחר שאמר לא תעלו, אבל להוראת שעה תרווייהו מותר בין במזבח החיצון בין במזבח הפנימי, אמר וכפר אהרן על קרנותיו, וקשה למה צריך לומר כשם דלא אמר הזאת פר כהן משיח והזאת פר העלם דבר של ציבור, לזה מתרץ אחת בשנה

במשך חכמה (תצוה ל ט) "וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה" וכו'. הנה אצל אהרן ובית דין במדבר לא היה יכול להיות פר העלם דבר, דאהרן אינו מופלא לגבי משה, והוראה דלילה לאו כלום הוא (הוריות ז א). ובית דין אינן מופלין לגבי משה והוראתם על הצבור בלא משה לאו מידי. ולכן אמר "וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה" - שאין כפרה זו אצל אהרן רק אחת בשנה. אבל "מדם חטאת הכיפורים יכפר עליו לדורותיכם" רק "אחת בשנה", זה "עליו" - שבע מתנות שהן על גגו של מזבח הזהב - שגם לדורות אין זה רק אחת בשנה, שבפר כהן משיח וציבור אין שם הזיה על גגו של מזבח, ולכן מה שמכפר "עליו" אין זה רק אחת בשנה ודו"ק:

"מדם חטאת הכיפורים אחת בשנה וכו' קודש קדשים הוא לה". הנה לא הזכיר מתן פר כהן משיח ופר העדה בהעלם דבר, שאינו רק במקדש, ראב"ע. ויתכן דאמרו בזבחים (מא ב) תנא דבי רבי ישמעאל, מפני מה נאמרה "פרכת הקודש" (ויקרא ד ו) בפר כהן משיח, ולא נאמר בפר של צבור (שם יז), משל למלך בשר ודם שסרח עליו מדינה, אם מעוטה סרחה פמליא שלו מתקיימת, אם רובה סרחה אין פמליא שלו מתקיימת וכו'. הכי נמי כיון דרוב הצבור סרחו כביכול אין כאן קדושה. ונמצא דכשחטאו בצבור בהעלם דבר אין כאן כביכול הקדושה על המשכן, וכי חטא הכהן המשיח בהעלם דבר ודאי שנסתלקה קדושה מן הכהן המשיח. לכן אמר "אחת בשנה יכפר עליו וכו'" אימתי, בזמן שהוא "קודש קדשים לה", פירוש בשעה ששורה הקדושה על המזבח, דבעת שהצבור חוטאין, כביכול נסתלק הקדושה מהפרכת וכל שכן מהמזבח. וכן בשעה שאהרן הוא "הכהן המשיח" (ויקרא ד ג) [שהוא במקום אהרן] הוא "קודש קדשים", כמו שכתוב בדברי הימים (א' כג יג) "ויבדל אהרן להקדישו, קודש קדשים הוא ובניו עד עולם וכו'". אבל בזמן שנסתלק הקדושה מאהרן המשיח או מהמזבח, אז יש מתנות על המזבח. אולם בזמן ש"קדש קדשים וכו'" אז אין מתן דם עליו רק "אחת בשנה" ודו"ק. ובאמת באהרן לא היה יכול העלם הוראה, דהוראתו ובית דינו אינו כלום כל זמן שמשה קיים, עכ"ל.

בחזקוני (תצוה ל ט) בד"ה "וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה" אין לומר שלא היו הדמים נתונים על קרנותיו רק פעם אחת בשנה, שהרי כתיב בפר כהן משיח "ונתן מן הדם על קרנות מזבח קטורת הסמים" (ויקרא ד ט) וכן בפר העלם דבר של צבור (שם יח), אלא הכי קאמר מה שהכהן עושה על קרנתיו אחת בשנה דהיינו ביום הכפורים, אותו מעשה קרוי כפרה (שוח). "אחת בשנה יכפר עליו" אבל בכל שאר ימות השנה לא היו דמים נתונים עליו רק על קרנותיו, עכ"ל.

¹ **תוספות** (שבועות ב א) אי"נ אינהו גופיהו לא שכיחי דפר ושעיר של יום הכפורים אינן אלא פעם אחת בשנה וכן שעירי ע"ז לא שכיחי כלל.